

Velid Đekić

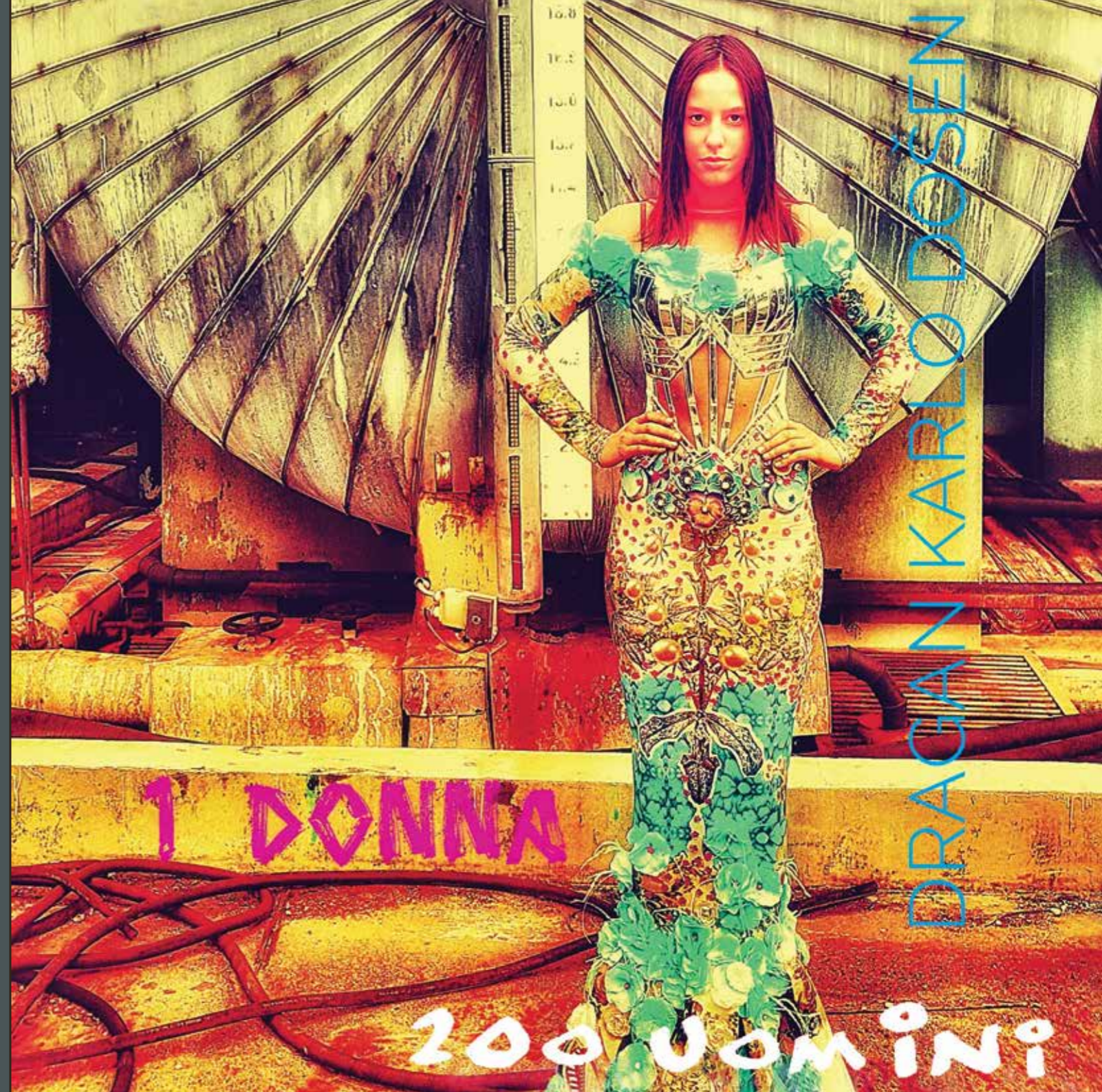

HRVATSKO
DRUŠTVO
LIKOVNIH
UMJETNIKA
RIJEKA

Rijeka, Verdijeva 19b,
od 27. 29. 5. do 12. 06. 2018.

Galerija
Juraj
Klović
Rijeka

Izložba Dragana Karla Došena "200 uomini e una donna" sastoji se od niza printeva, zastave i video rada s motivima žene. Žene su obučene u haljine dizajnera Zigmana i fotografirane nasuprot ostataka industrijskih naftnih pogona. Fotografije su obrađene i zrače impresivnom snagom, privlače pogled svojim kontrastom između mekoće ženske puti, robusnosti mašina i jedinstvenosti haljina. Došenov izraz je zanosan, na trenutke mističan, bogatog i intenzivnog kolorita. Izložba tematizira odnos sadašnjosti i prošlosti, ali i moguće budućnosti kroz motive industrijskog i postindustrijskog vremena, s osvrtom na konkretnu Riječku industriju bivših pogona u dijelu grada poznatog kao Mlaka. Sam naziv izložbe preuzet je s jednog dokumenta iz Rafinerije Romsa u kojem se nalazi izvješće rada s naslovom "200 uomini e una donna" (dvjesto muškaraca i jedna žena), i vodi nas u duh vremena tog doba, ali također u Došenovo umjetničko-dokumentarno izvješće o tom prostoru danas. Na izložbi možemo vidjeti i fotografije Velida Đekića, kroničara Rafinerije, koji je sam vrlo detaljno proučio njenu povijest, te ostvario kvalitetan osvrt. U fotografskom snimku Velid se šarmatno i poetično usredotočuje na detalje. Njegove fotografije apstrahiraju motiv, te dobivamo posebnu atmosferu, nošenu osebujnom inspiracijom i pogledom na dijelove mašine. Kroz izvrsno kadriranje uranjamo u materijal, boju i teksturu te zaboravljamo da je uopće riječ o Rafineriji, jer smo odvedeni u čarobni svijet likovnosti koji je lišen opterećenja o značenju objekta.

Rafinerija Rijeka treća je po starosti djelatna rafinerija na europskom kontinentu. Izgradnja Rafinerije u Rijeci posljedica je naraslih potreba mađarskog dijela Austro-Ugarske Monarhije početkom 1880-tih godina. Rafinerija je svečano puštena u rad 14. rujna 1883. godine i postaje prvi europski pogon za preradu nafte na industrijski način. Početkom 20. st. pritisak Italije da se teritorijalno proširi na grad bio je velik, tako da je Budimpešta odlučila prodati Rafineriju. Mađarska i talijanska strana osnivaju 1922. godine zajedničku tvrtku- Rafinerija mineralnih ulja a. d., Raffineria di Olii Minerali Societa Annonima, skraćeno: Romsa. Između dva svjetska rata Rafinerija Romsa je spadala među četiri najveće rafinerije u Italiji. Budući da Rijeka između dva rata ekonomski nazaduje, Romsa je, kao jedna od rijetkih uspješnih tvrtki, gospodarski oslonac grada. Nakon što je postala jedna od najvažnijih gospodarskih snaga svog okruženja, Rafinerija postaje 1935. godine i jedna od najvažnijih snaga ratne mašinerije. U samoj završnici Drugog svjetskog rata u pet napada britansko-američkih zrakoplova, od 21. siječnja 1944. do 23. veljače 1945. godine, na Rafineriju je palo 260 bombi. Nakon bombi uslijedile su 23 mine, što su ih u pogonu neposredno pred povlačenje u svibnju 1945. godine aktivirali pripadnici Wermachta. Rafinerija je pretvorena u ruševine.

Poslije drugog svjetskog rata počinje razdoblje velike ekspanzije naftne industrije. Da bi se zadovoljile potrebe tržišta velike naftne multinacionalne kompanije povećale su istraživanja i proizvodnju nafte kao i gradnju rafinerija. Jugoslavije je odlučila riječku Rafineriju aktivirati, pa obnavlja razrušeni pogon, pronalaze se upotrebljivi dijelovi postrojenja, uređaja i opreme, a pogon se pokreće zahvaljujući reciklaži, tehničkim preinakama i inovacijama. Talijanske vlasti su neposredno pred kapitulaciju dio postrojenja i uređaja sakrili po Rijeci i okolici. Spašeni od uništenja, ti su dijelovi vraćeni u pogon, i započinje razdoblje lne, koje je godinama bilo vrlo produktivno. Industrija je doživjela svoj procvat, gradili su se stanovi za radnike, porastao je natalitet. Međutim, tadašnje oduševljenje napretkom nije uzelo u obzir zagađenje koje industrija stvara, Mlaka koja je nekad bila pomaknuta van grada, rastom grada postaje praktički širi centar grada. Ova greška ispravila se tek 2008. godine kada je pogon na Mlaci ukinut. Ukidanje pogona na Mlaci donijelo je građanima osjetnu promjenu, ne samo dašak svježeg zraka, već i smanjenje rizika od kancerogenih bolesti.

Ovaj kratki povijesni pregled daje nam uvid koliko tu ima povijesti, što Došen primjećuje i uz umjetničke fotografije, izlaže i dokumentaristički tip fotografija, tako podcrtavajući snagu same, sad ostarjele i oronule, Rafinerije. Postoji određena nostalgija u tom pogledu na praznu Rafineriju. Osim analize socio-ekonomskog stanja koje te fotografije nose i političke konotacije koje sadrži tema industrijalizacije i danas razrušenih pogona, aludirajući ovdje i na afere oko lne, tu je i propitivanje pozicije žene u društvu općenito, usporedba onda i sada, kontrast muško-žensko.

Naftna industrija, područje je rada i interesa velikom većinom muškaraca, rijetko žena, i uvriježeni je muški biznis od početka do danas. Nažalost naftna industrija je, osim napretka i ubrzanja svijeta, donijela i posljedice kao što su zagađenje, napredak ratne industrije, ratove i smrti. Mračna strana naftne industrije sve više guši svijet. Ostaci dinosaura danas su homo sapiensu pogon za kretanje, samo pitanje je dokle i u kojem smjeru. Što nam budućnost nosi, je li moguće

krenuti u neke nove načine korištenja prirodne energije koja ne zagađuje, koja nas ne uništava? Budućnost ovisi o nama sada, mi je stvaramo sami. Solarna energija, te ostale alternativne energije vjetra, vode, polako postaju sve zastupljenije. Radi se na promociji električnog automobila, neki gradovi, kao npr. Paris već imaju u ponudi gradski prijevoz električnim automobilima i biciklima. Mnoge inovacije u tom smjeru stižu svakodnevno.

Dio budućnosti su i Došenove djevojke na poprištu bivših pogona. Stare razrušene tvornice u centru grada, to je dugogodišnji pejzaž Rijeke, Došen to uočava i stavlja pod oko objektiva, stvarajući pri tom novu stvarnost prikaza zanimljivih ženskih likova. Katja Trdan i Agatha Stupakova poziraju i nose uvjerljivo portret žene iz budućnosti. Uz njih se pojavljuje i djevojčica Nina Radović.

Žena kao simbol života, plodnosti, rasta i rađanja novog života nasuprot hladne energije oronulog, mrtvog mašinskog diva, ustvari je kontrast erosa i tanatosa. Na kršu i olupinama starog svijeta rađa se nova Venera, obučena u prekrasnu haljinu budućnosti, da svjedoči o potrebi za novim svijetom, i ravnotežom, da priziva snagu vjetra, Sunca, Mjeseca i vode, a prljavštinu ispušnih ventila ostavi u prošlosti da se nikad ne vrati.

Došen u svoj umjetnički izraz, uključuje i rad kreativnih pojedinca iz raznih područja umjetnosti te stvara multidisciplinarni događaj; osim videa, na samom otvaranju imati ćemo prilike također vidjeti nastup skupine iz plesnog studija Trinity&co.

Video rad koji je kreirao Došen u suradnji sa Željkom Bobanovićem, Borisom Sušanij i Milom Čuljak također svjedoči o kontrastu, ulazimo u kontrast ljudsko nasuprot mašinskog, te kontrast između pokreta i mirovanja. Muzika u videu je energetizirajuća. Mila Čuljak daje zanimljivu plesnu interpretaciju, igra se i unosi u oblik sprave pa tako u svojoj koreografiji postavlja pitanje robotike, koje je danas vrlo aktualno: mogu li mašine sadržavati život? Znamo da ga mogu imitirati, a da li ga mogu sadržavati, tajna je naše budućnosti.

Umjetnost stvaramo i divimo joj se jer nas ohrabruje, podsjeća na vrijednosti koje su stvarno važne, vraća nas u život. Iz velikog mašinskog svijeta, vraćamo se ljudskom, ženi i plesu, muzici i romantici. Sustav nas svakodnevno melje, kao kakav stroj vrti nas u krug, crpi našu snagu, dane provodimo uz ekrane i kompjutere. Sve više patimo od nedostatka razumijevanja, nježnosti, slobode da budemo ranjivi, ljudski i ne-mašinski. Umjetnost nam stiže ovdje kao predah, pa kao nadu prihvatimo mogućnost izlaska koju nam nudi Dragan Karlo Došen.

Luisa Ritoša, prof. likovne kulture

Dragan Karlo Došen diplomirao je na Teološkom fakultetu u Rijeci. Fotografijom, filmom i multimedijom se bavi od 1983. godine. Član je HDLU Rijeka, a od 2009. djeluje kao samostalni umjetnik, član HZSU-a. Voditelj je tima u programu 27 susjedstava EPK Rijeka 2020.

Velid Đekić (1960) je samostalni istraživač industrijske baštine, od 2015. predsjednik Udruge za promicanje i očuvanje riječke industrijske baštine Pro Torpedo. Obavljajući poslove iz područja korporativnih komunikacija, 30 godina je dolazio na radno mjesto u riječkom rafinerijskom pogonu na Mlaci.

Izdavač: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Rijeka
Rijeka, Korzo 28/II, Tel: 051/332-494, 338-809
Za izdavača: Damir Šegota
Organizator: Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Rijeka
Oblikovanje kataloga: Branko Lenić
Tisak kataloga: Tiskara Zambelli
Br. kataloga: 8 /18
Naklada: 100 komada

*Izložba je realizirana sredstvima:
Odjela gradske uprave za kulturu Grada Rijeke
Ministarstva kulture Republike Hrvatske
Županije primorsko goranske*